

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt I. Quid sit ecstasis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

Quid sit ecstasis.

Ecstasis mentis significat excessum.
D. Augustinus in Psalmum 30. Ecstasis, inquit, mentis excessum significat, quæ sit vel pavore, vel aliqua revelatione; & in Psalm. 113. loquens de excessu mentis D. Petri Act. 10. Illo igitur, inquit, orante, facta est illi mentis alienatio, quam Græci ecstasim dicunt, id est, averta est mens ejus à consuetudine corporali ad visum quendam contemplandum. Ita Augustinus, qui etiam in Psalm. 115. in illa verba: Ego dixi in excessu meo, omnis homo mendax: ubi ecstasim uno modo pro pavore sumit, alio modo cum mens non pavore alienatur, sed aliqua inspiratione divina.

Variæ ecstasis acceptiones adducuntur ac declarantur.
 Hoc nomen ecstasis, sive mentis excessus, Philo-
 ne teste in lib. de legitimis divinarum rerum hereditate, varias habet in Scriptura sacra acceptiones. Primum significat delirium, sive insaniam, quæ nascitur vel ex nimia ira seu cholera, vel alio modo, qui latine vocatur furor mentis. In hoc sensu ponitur inter maledictiones Deuteronomij cap. 28. Secundum sumitur pro repetitio pavore, sive ita pore, quem solet causare magnus aliquis ac inopinatus aut repentinus pavor, qualem expertus scribitur allata venatione Esau. Genes. 27. Expavit, inquit, Isaac stupore vehementi. Simile est, quod in Scriptura legitur Genes. 45. de Jacob audiente vivere Joseph in Aegypto, atque ibi dominare, ubi dicitur, quasi de gravi somno evigilans. Tercio accipitur pro contemplatione, quæ contingit in tranquillitate animi, cum quis se iatus à sensibus in placida & dulci contemplatione quiescit; qualis accidit primo parenti, cum ei DEUS immisit soporem Genes. 2. Immisit Dominus DEUS in Adam soporem. Ut enim somnus mens est vigilia sensuum, ita & vigilia mentis est sensuum vacatio & oratio. Quarto demum accipitur pro mente divino afflato, & spiritu correpta, quales fuerunt Prophetarum spiritus, ad divina elevati, in quo quidem sensu convenit Abraham, de quo Genes. 15. dicitur soporem irruisse super eum.

Secundo nota, ecstasim solum importare ex natura sua excessum à seipso, secundum quem alius quis extra suam ordinationem ponitur, id est, cum aliquis per amorem vel divinum vel sensuale fit extra seipsum, id est, fertur in rem amatam: amans enim magis est ubi amat, quam ubi animat, in quo sensu dixit D. Dionysius, quod divinus amor facit ecstasim, transformans amatorem in rem amatam.

Quid sit de intrinseca ratione ecstasis.
 Præterea adverte, quod ecstasis in sua essentiali ratione non importat alienationem à sensibus, sed potius de sua ratione intrinseca est, ut nuper diximus, facere appetitum hominis à seipso exire, & ferri in rem amatam, ac in eam transformari. Quod autem ecstasis frequenter & regulariter cum abductione à sensibus contingat, hoc præcisè non provenit ex intrinseca ratione ecstasis, nam hæc optime salvatur sine raptu, ut optime D. Dionysius cap. 4. de divinis nominibus ait, quod Paulus ex virtute divini amoris ecstasim faciente dicebat: Vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Christus; sed oritur ex vi raptus, quem vehementia amoris ecstasim patientibus causare solet; unde ecstasis præcisè sumpta, non importat à sensibus abstractionem, quamvis regulariter sumatur pro ecstasi à sensibus abductionem importante. Quia

te ecstasi accidit, quod fiat cum alienatione à sensibus, hanc doctrinam dilucidè confirmat D. Thomas de veritate quest. 13. art. 2. ad 9. ubi inquit, Ecstasis significat elevationem quandam ab exterioribus sensibilibus, quibus naturaliter intendimus ad aliqua, quæ sunt supra hominem. Hæc autem abstractio ecstasica dupliciter contingere potest.

Primum, quando ista abstractio ab exterioribus fit, quantum ad intentionem tantum, ut scilicet cum quis exterioribus sensibus & rebus utitur, manens in suis sensibus, at tota sua intentio divinis inspicendis & diligendis vacat. Et sic in excessu mentis, sive in ecstasi, est quilibet divinorum contemplator, & amator. In quo sensu dixit Dionysius cap. 4. de divinis nominibus: Est autem ecstasim faciens divinus amor. Et Gregorius in moralibus de contemplatione loquens dicit: Qui ad interiora intelligenda rapitur, à rebus visibilibus oculos claudit.

Alio modo contingit ecstasis, sive raptus magis proprie & secundum usum communem, cum aliquis etiam actu ab usu sensuum & sensibilibus rerum abstrahitur ad aliqua supernaturaliter videntia; videtur autem supernaturaliter præter sensum & intellectum & imaginationem, sicut questione de Prophetia dictum est. Et ideo duplicem raptum distinguit Augustinus 12. super Genesim ad litteram. Vnum, quo mens rapitur à sensibus ad imaginariam visionem, & sic accidit in Petro & Ioanne Evangelista in Apocalypsi, ut Augustinus dicit. Alium quo mens rapitur à sensu & imaginatione simul ad intellectualem visionem: & hoc quidem dupliciter, uno modo secundum quod intellectus intelligit DEUM per aliquas intelligibiles immisiones, quod est proprie Angelorum, & sic fuit ecstasis Ade, ut dicitur Genesim secundo in Glossa: quod ecstasis rectè intelligitur ad hoc immissa, ut mens Ade particeps Angelicæ Caritatis, & intrans in Sanctuarium DEI nobis visibilis intelligeret. Alio modo secundum quod intellectus videt DEUM per essentiam, & ad hoc fuit raptus Paulus, ut dictum est. Hæc D. Thomas.

Est ergo ecstasis elevatio mentis in DEUM, quæ mens suavitè à divino amore excitata à sensibus abducta extra se colligitur. Cum enim anima limitatæ virtutis & capacitatis sit, quanto efficacius & vehementius uni suarum operationum attendit, tanto minus aliis intendit; unde quando vehementer agente & illuminante illam DEO, divinis rebus inspicendis & diligendis incumbit, tunc per necessariam sequelam ab exterioribus sensibus alienatur, ita ut nec præsentia videat, nec verba loquentium audiat; imò neque ferrum aut ignem corpori suo ad motum percipiat, & demum ut superius de raptu annotavimus, omnem usum sensuum derelinquat: & tunc verè dicitur quis ecstasim divinam pati. Sunt ergo in ecstasi duos aliterum est vehemens applicatio interior, quæ ex acutissimo amore aut rerum divinarum suavitissima delectatione causari solet, ut infra plenius tractemus. Alterum est abstractio, sive ab omni usu sensuum exterior alienatio, quæ quidem abductio à sensibus, ex illa priori ac vehementi applicatione, quasi connaturaliter manat, quia videlicet intentio nostræ anime limitatæ intentione, non potest homo tum intendere divinis, & usum sensuum retinere, anima enim tunc vi amoris, aut nimis jucunditatis suavitissimè ad interiora colligitur, & quasi divinis immergitur, ut plenius infra dicemus, quare merito tunc dicitur, anima a-

Ca. 8. scendere divinis affluens, immixta super dilectum suum, quia non propria industria, sed virtute divina ad altitudinem cognitionis & ardentissimi amoris sublevatur, ac in divinam dulcedinem vitali somno absorbetur. Si quidem tunc perfecte dormit, & alto somno quiescit, imo & omnibus rebus huius

Quomodo dicatur somnus & mors. vitæ mortua est, ut egregie Bernardus *serm. 52. in Cantica* scripsit; Revera enim dormitio est, quæ tamen sensum non sopiit, sed abducit. Est & mors (quod dixerim) quoniam Apostolus quosdam in carne adhuc viventes commendavit, sic loquitur: Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in DEO. Proinde & ego non abscondi spon-

Coloss. 3. sæ exitum vocaverim mortem, quæ tamen non vitæ, sed vitæ eripiat laqueis, ut possit dicere: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Inter medios namque laqueos in hac vita inceditur, qui ubique toties non timentur, quoties sancta aliqua & vehementi cogitatione anima à se metipso abripitur, si tamen eoque mente secedat, & avolet, ut & hunc communem transcendat usum & consuetudinem cogitandi. Etenim frustra

Psalm. 123. jacitur rete ante oculos peractorum. Quid enim fundatur luxuria, ubi nec vita sentitur. Excedentem quippe animam & si non vitæ, certè vitæ sensu, necesse est etiam, ut nec vitæ tentatio sentiat.

An & quomodo differant ecstasis & excessus. Differt autem ecstasis ab excessu, quia quamvis D. Thom. de veritate ubi supra affirmaverit ecstasim, excessum & raptum in scripturis pro eodem sumi, tamen si strictè de his loquamur, aliquo modo differant; nam excessus vox latina est, *Psalm. 115.* Ego dixi in excessu meo, &c. E quidam vocem excessus interpretantur fugam, discessum, vel stuporem, pavorem, & perturbationem mentis, ob imminuentem a pericula persecutionis contra David. Apud Lat. eam verò *cap. 9.* Moyses & Elias in transfiguratione Domini, loquebantur de excessu, quem completurus erat in Ierusalem. Ubi nomine excessus, secundum communem expositionem denotatur nimium Christi amorem in obsequio pro nobis mortis. Mentis verò excessus, quem D. Petrus *Act. 10.* habuit, intelligitur de excessu divinæ contemplationis, quæ Petrus divinitus raptus extra sensum, ad divinam illam visionem, in quo sensu nil fecit ab ecstasi differit.

Ecstasis subiecti est voluntas, in quo differt à raptu. Ecstasis demum in appetitu intellectivo, hoc est in voluntate subiectatur, in quo verè differt à raptu, ut supra diximus, si raptum strictè acceptum consideres; quia cum raptus importet violentiam, & violentia nequeat inferri voluntati, raptus potius in potentia cognoscitiva, quam in voluntate subiectari debet, violentia autem in raptu intellectui interitur, quoad modum, quia connaturalis est intellectui, pro hoc statu, ut à sensibilibus tuam cognitionem accipiat, quare cum ab isto modo cognoscendi abstrahitur, dicitur pati violentiam, ut superius latius declaravimus, in voluntate verò non potest esse ista vis, nam ex hoc quod aliquis movetur ad amandum non raptus, sed per se movetur.

CAPUT II.

Quomodo ecstasis differat à sopore.

Difficultas in eo sita est, quid sopor mysticus sit, & in quo ab ecstasi differat? Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

Sopor nil aliud esse videtur, quam somnus in-
tensus, cum enim quis jam cepit dormire, tunc quid sit illem sopitum dicimus. Somnus verò, juxta Philosophum, nihil aliud est quam quies virtutum animalium, cum intentione naturalium; fit autem somnus talis quies per quandam ligationem eorundem virtutum animalium, quare cum aliquis jam cepit dormire, sopitum somno vocamus, ut expresse Joann. 1. & Joann. 1. imo dicitur: Jonas descendit ad interiora navis, & dormiebat sopore gravi, & accessit ad eum gubernator, & dicit ei: quid tu sopore deprimeris.

Cum autem somnus aliquando sit naturalis, à natura ipsa procedens, aliquando verò supernaturaliter causetur à DEO, ut patet in somno Jacob, de quo *Genes. 28.* dicitur: Vidit Jacob scalam (nempe in somno) cujus summus cælum tangebat. Hinc etiam fit, quod sopor aliquando sit naturalis, ut nuper diximus, aliquando sit supernaturalis & divinus, & tunc gravior esse solet, sopor à DEO immixtus qui tam fortis esse solet, quod evigilare homo non possit, etiam si ei mors inferretur.

Differunt autem hi duo sopores, quia in sopore naturali ex levibus causis homo evigilat, in sopore verò à DEO immixto nemo est qui excitari possit, quousque DEUS soporem abstulerit. Simili sopore tenebantur castra Saulis dormientis, cum David tollit hastam & scyphum aquæ, quæ erant ad caput Saul, & non erat quisquam, qui in toto exercitu vigilaret, sed potius omnes dormiebant, quia sopor Domini irruerat super eos: nec quidem tunc potuissent evigilare, etiam si in castris esset clangor buccinarum, & strepitus belli. Unde sopore immixto à DEO in Adam ita fuit gravis, ut minime ex ablatione costæ dolorem sentiret. In isto verò supernaturali sopore contingere solet, sicut in somno à DEO immixto aliqua revelatio supernaturalis, ut in Adamo contigit *Genes. 2.* omnes Patres ibi fuerunt.

Ecstasis verò, ut *precedenti cap. ex D. Augustino* annotavimus, nihil aliud est, quam mentem à DEO elevare ad amorem sive cognitionem celestem, pro quo advertet; quod cum in nobis sit trina operatio unius animæ rationalis, nimirum vegetare, sentire, & ratiocinari; est etiam consequenter in nobis trinus virtutum ordo, sunt etiam in nobis vires vegetales, quarum operatio est vegetare & nutrire; sunt vires sive virtutes animales, quarum propria operatio est sentire; quæ quidem dispersa est per omnes sensus: Ac demum sunt vires rationales, quarum operatio propria est ratiocinari, & discurre; natura autem communiter ligat vires rationales, & animales ad quietem capeffendam, ut accidit in hominibus in somno, sive in sopore naturali, in quo vires vegetativæ solutæ manent, ligatis animalibus & rationalibus; DEUS verò aliquando ligat vires naturales & animales virtutes, solutis rationalibus, ut intellectus aut voluntas ad intelligenda & amanda celestia soluti maneant, & tunc ecstasis, raptus, sive mentis excessus contingit, quoniam tunc intellectus aut voluntas elevatur ad capeffenda superna, eo quod totus vigor animæ collectus est, ad partem animæ superiorem, ut sæpius in superioribus annotavimus.

His præmissis sit prima assertio: Sopor verè & propriè distinguitur ab ecstasi, tenent A bulensis in *Genes. quest. 403.* Pereira *lib. 4.* in illa verba: *Immixtus Dominus soporem in Adam.* Primò probatur, quia

Somnus & sopor duplex datur, alius naturalis, alius mysticus, sive supernaturalis.

1. Reg. 26

Tres in homine sunt vires, seu potentia & rationes, sive operationes.

Sopor ab ecstasi distinguitur, licet quia